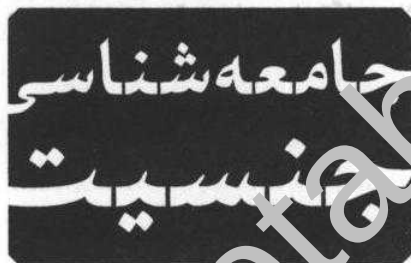

استفانی گرت

.. ترجمه کاین بقایی ..

نشرنی

سرشناسه: گرت، استفانی - Garret, Stephanie
عنوان و پدیدآور: جامعه‌شناسی جنسیت/استفانی گرت؛

ترجمه: کیوان، علی.

مشخصات نشر: تهران: نشر نی، ۱۳۹۶

نوبت چاپ: چاپ اول، ۳۰۳

مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.

شابک: 978-604-185-523-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Gender.

یادداشت: چاپ قلی: نشر دیگر، ۱۳۸۵.

یادداشت: کتابنامه: ص [۲۱۱] ۲۱۸.

موضوع: نقش جنسیت - جنبه‌های جامعه‌شناختی - Sex role

Sociological aspects؛ هویت جنسی - جنبه‌های

اجتماعی - Gender identity - Social aspects

شناسه افزوده: بقایی، کیوان، ۱۳۴۰ - مترجم.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ج ۲ ۵/۷۵/ HQ

رده‌بندی دیویی: ۳۰۵/۳

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۶۶۳۵۴

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

این کتاب برگردان فارسی *Gender* اثر Stephanie از انتشارات
Routledge است. سال انتشار به زبان انگلیسی ۱۹۸۷

جامعه‌شناسی جنسیت

استفانی گرت

مترجم کتابون بقایی

چاپ اول تهران، ۱۳۹۶

تعداد ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی پردیس دانش

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،
به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)
بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

شابک ۹۷۸ ۹۶۴ ۱۸۵ ۵۲۳ ۱

www.nashreny.com

فهرست مطالب

۱۱	یادداشت مترجم
۱۵	یادداشت ویراستار
۱۷	مقدمه
۲۱	فصل اول: بیولوژی و جنسیت
۲۲	تفاوت‌های جنسی بیولوژیک
۲۳	اهمیت تفاوت‌های جنسی بیولوژیک
۲۶	تفاوت‌های جنسی بیولوژیک در نظریهٔ جامعه‌شناسی
۲۹	پاسخ‌های فمینیستی
۳۲	نقش علم در جانداختن تفاوت‌های جنسی
۳۳	شواهدی از فرهنگ‌های گوناگون
۳۶	پیش‌فرض‌های رایج دربارهٔ تمایلات جنسی
۳	چند پژوهش فمینیستی دربارهٔ تمایلات جنسی
۳	نقش فرهنگ در شکل دادن به تمایلات جنسی
۴۵	فصل دوم: جامعه‌پذیری نقش‌های جنسیتی
۴۵	مقدمه
۴۶	دیدگاه‌هایی دربارهٔ رشد جنسیت
۴۶	نظریهٔ شناخت مبتنی بر رشد

۴۷	نظریه یادگیری اجتماعی
۴۷	نظریه روان‌کاوی
۴۹	ارزیابی نظریه‌های رشد جنسیت
۴۹	نظریه شناخت مبتنی بر رشد
۵۰	نظریه یادگیری اجتماعی
۵۰	نظریه روان‌کاوی
۵۱	نقش والدین در جامعه‌پذیری جنسیتی
۵۱	نقش متقابل والدین با کودک
۵۴	اسباب بازی و بازی
۵۴	کتاب‌ها و علاقه کودکان
۵۷	کتاب‌ها و مجلات بزرگسالان
۶۰	تلویزیون
۶۱	تبلیغات
۶۳	زبان
۶۵	پی‌نوشت
۶۷	فصل سوم: جنسیت و نقش‌ها در خانواده
۶۷	زمینه جامعه‌شناختی
۶۹	کار خانه
۷۱	تحقیقاتی درباره زنان خانه‌دار
۷۴	کار خانه در فرهنگ‌های غیرصنعتی معاصر
۷۸	تاریخ کار خانه در بریتانیا
۸۰	نگه‌داری از کودکان
۸۳	گوناگونی‌های فرهنگی در نقش پدر و مادر
۸۵	نقش مادر و پدر در جوامع غربی
۸۹	تفسیرهای جامعه‌شناختی
۸۹	کارکردگرایی

مارکسیسم	۹۰
دیدگاه‌های فمینیستی	۹۱

فصل چهارم: جنسیت و آموزش و پرورش ۹۳

تاریخ برنامه‌ریزی آموزشی برای دختر و پسر	۹۴
آموزش کودکان	۹۹
آموزش ابتدایی	۱۰۲
مطالب کتاب‌های غیردرسی	۱۰۵
آموزش متوسطه	۱۰۷
نمای کلی از انتخاب رشته	۱۰۷
توضیح جامع و ساختار الگوهای موفقیت	۱۱۱
نگرش والدین به تحصیل دختر و پسر	۱۱۲
هراس دختران از رفقیت تحصیلی	۱۱۴
جنس پرستی در برنامه آموزشی	۱۱۶
جنس پرستی در لایه پایه آموزش	۱۲۰
کاربرد جنس به عنوان پایه‌ای برای	۱۲۳
انتظارات معلم از دانش آموز	۱۲۴
آموزش برای کارایی	۱۲۶
تصور دانش آموز از مدرسه و آموزش و پرورش	۱۲۶
مدارس غیرمختلط	۱۲۸
تغییر آموزش و پرورش دختران و پسران در مدارس مختلط	۱۲۹
دوره‌های کاردانی و آموزش عالی	۱۳۲

فصل پنجم: زنان و مردان در قلمرو کار ۱۳۵

معنای «کار»	۱۳۵
صنعتی شدن و اشتغال زنان	۱۳۷
زنان متأهل شاغل	۱۳۹

۱۴۱	الگوهای اشتغال زنان و مردان در جوامع صنعتی معاصر
۱۴۴	دستمزد زنان
۱۴۶	کار پاره‌وقت و کار در خانه
۱۴۸	الگوهای شغلی، الگوهای بیکاری
۱۵۱	مشارکت در اتحادیه‌های کارگری
۱۵۴	کار در جوامع غیرصنعتی
۱۵۶	نگرش کارفرمایان و دولت به زنان شاغل
۱۵۹	مردان و کار با حقوق
۱۶۰	لایه‌های درآمدی، ده‌گانه
۱۶۱	ارتش ذخیره کار
۱۶۳	فصل ششم: زنان و مردان در سیاست
۱۶۳	تعریف «سیاست»
۱۶۴	زنان در مجلس بریتانیا
۱۶۸	زنان در عرصه سیاست خارج از بریتانیا
۱۶۹	زنان در حکومت محلی و دستگاه اداری
۱۷۱	الگوهای رأی‌دادن و علایق سیاسی
۱۷۳	تاریخ فعالیت سیاسی زنان
۱۷۵	ظهور مجدد جنبش آزادی زنان
۱۷۷	جنبش زنان در بریتانیا
۱۷۸	ارتقای آگاهی و گروه‌های زنان
۱۸۰	کارزارهای جنبش زنان
۱۸۳	واکنش به جنبش زنان
۱۸۵	آینده جنبش زنان
۱۸۷	فصل هفتم: جنسیت، جرم و کژروی اجتماعی
۱۸۸	زن و جرم

۱۹۱	تفسیر آمارهای جرایم
۱۹۱	آیا جوانمردی نسبت به زنان وجود دارد؟
۱۹۴	زنان در زندان
۱۹۵	چرا زنان مرتکب جرم می‌شوند؟
۱۹۸	چرا زنان این قدر به ندرت مرتکب جرایم بزرگ می‌شوند؟
۲۰۰	خودفروشی
۲۰۱	تجاوز جنسی
۲۰۱	قوانین مربوط به تجاوز جنسی
۲۰۳	ببین‌های رایج درباره تجاوز جنسی
۲۰۵	رک، سلامت، تجاوز جنسی
۲۰۷	پیوست: تحلیل و جمع‌بندی
۲۰۹	فهرست منابع

یادداشت مترجم

کتابی که در دست اریب مدخلی عمومی و مقدماتی است در باب جنسیت و عوامل اجتماعی و نیز در شکل‌گیری و تغییر و تحول آن. با این‌که از چاپ اول کتاب به زبان انگلیسی بیش از ده سال می‌گذرد، مباحث مربوط به نابرابری‌ها، جنسیتی‌ها، همان معتبرند. حتا شاید بتوان گفت فرایندهای جهانی شدن، گسترش تقسیم کار جنسی در سطح جهان و زنانه شدن فقر از جهاتی به ابعاد اهمیت آن‌ها افزوده است. به‌رغم برخی کاستی‌ها، ازجمله مسکوت‌گذاشتن مقوله «زنانه» و فراموشی‌های فمینیستی غیرغربی و نیز با وجود محدودیت‌هایی که پراختن به مجموعه‌ای از مقولات متعدد در کتابی کوچک به مؤلف تحمیل نکرده است، بحث حاضر در مجموع زمینه‌ای مناسب برای نگرش انتقادی به مقوله جنسیت در عرصه‌های مختلف زندگی اجتماعی به دست می‌دهد.

گرت کوشیده است تا از یک سو با به‌چالش کشیدن آن‌چه «عقل سلیم» و ارزش‌های اخلاقی مسلط در باب «زنانگی» و «مردانگی» حکم می‌کند و نیز با آشنایی‌زدایی از زندگی روزمره خواننده را به تأمل بیشتر در باورهای رایج و الگوهای رفتاری به اصطلاح «طبیعی» ترغیب کند.

ازسوی دیگر با بررسی ارتباط تنگاتنگ زندگی روزمره و ساختارهای اجتماعی و مناسبات قدرت، گِرت تلاش کرده است تا توجه خواننده را به عوامل بنیادی‌تر و علل دیرپاتری جلب کند که در بازتولید و نیز تغییر و تحول انگاره‌های رایج دربارهٔ «زنانگی» و «مردانگی» نقشی مؤثر دارند.

مؤلف مقولهٔ جنسیت را در عرصه‌های گوناگون و از زوایای متفاوت بررسی کرده است، از تمایلات جنسی گرفته تا میزان مشارکت سیاسی و بگوهای جرم و «کژروی». در هریک از این عرصه‌ها ارائهٔ بررسی‌های سخت‌انگیز فرهنگی از فرهنگ‌های گوناگون به ملموس شدن بحث‌ها افزوده و برقراری ارتباط خواننده را با مسائل مورد بحث آسان‌تر کرده است. گِرت نشان می‌دهد که چگونه «زنانگی» و «مردانگی» نه ویژگی‌هایی ذاتی، مطلق و فراسر زمان و مکان، بلکه مقولاتی اجتماعی و فرهنگی، ساخته و پرداختهٔ شرایط تاریخی، به بین و گاه حتا دستخوش نیازهای سیاسی و اقتصادی زودگذرند. ازین رو تأثیر انتقادی به مقولهٔ جنسیت نه تحلیلی از «ذات» این پدیده بلکه کنکاشی است مشخص و تاریخی در جنبه‌های مختلف زندگی اجتماعی، فرهنگ و سیاست.

نقد جبرگرایی بیولوژیک رشته‌ای است که مسائل مختلف کتاب را به هم پیوند می‌دهد. به‌رغم جانب‌داری آشکار، مؤلف از دیدگاه‌های فمینیستی، نقطهٔ عزیمت او نه آرمان‌های اخلاقی برابری‌طلبانه و ایدئال‌های مطلق در باب برابری زن و مرد بلکه زندگی به‌معناشناختی زندگی روزمره و ساختارهای قدرت است. گِرت با رد ادعای بی‌طرفی علمی نظریه‌پردازانی که نابرابری‌های جنسیتی را به نام بیولوژی توجیه و تأیید می‌کنند، نشان می‌دهد که چگونه پیش‌فرض‌های خودآگاه و ناخودآگاه پژوهشگران در این عرصه در شکل دادن به مفاهیم و مسائل مورد بحث، تعیین افق و دامنهٔ بررسی و درواقع در تولید موضوع مورد پژوهش نقشی بسزا بازی می‌کند.

سرانجام این که بررسی انتقادی مقوله جنسیت نه امری یک بار برای همیشه بلکه فرایندی است پیوسته در حال شدن و نیازمند بازبینی مکرر. بدین سان هدف کتاب نه ارائه پاسخ های قطعی، روشن و همیشگی بلکه آشنا کردن خواننده با ابزارهای تحلیلی سودمندی است که کنکاش در جنبه های مختلف مفهوم جنسیت را جایگزین پذیرش غیرانتقادی واقعیات موجود کند. امید که خواننده فارسی زبان نیز تلاش مؤلف را در این راه ستا سودمند بیابد.

www.ketab.ir

مقدمه

پسر یا دختر به دنیا آمدن شما پیامد مهمی برای همه جنبه‌های زندگی‌تان خواهد داشت: از انتظاراتی که دیگران در جامعه از شما دارند، تا رفتار دیگران با شما، و رفتار خودتان. این امر صرف‌نظر از جامعه‌ای که فرد در آن متولد شده همه‌جا صادق است. بر چند این پیامدها در جوامع گوناگون با هم فرق دارد، تقریباً تمام جوامع بر پایه تفاوت‌های جنسیتی میان زن و مرد سازمان یافته‌اند.

جامعه‌شناسان تمایز مهمی میان «جنس»^۱ و «جنسیت»^۲ قائل‌اند. اصطلاح «جنس» بر تفاوت‌های بیولوژیک میان زن و مرد دلالت دارد، حال آنکه «جنسیت» ناظر بر ویژگی‌هایی شخصی و اجتماعی است که جامعه آن را تعیین می‌کند و با مرد یا زن بودن، و به اصطلاح «مردانه» و «زنانه» همراه است. «جنس» و «جنسیت» پیوندی آشکار دارند، اما ماهیت دقیق این پیوند موضوع بحث‌های فراوان میان جامعه‌شناسان و دیگران است. کتاب حاضر نخست به بحثی پیرامون دامنه تفاوت‌های جنسی بیولوژیک در زن و مرد و ماهیت تمایلات جنسی می‌پردازد. سپس

فصلی دربارهٔ جامعه‌پذیری می‌آید که راه‌های کسب تفاوت‌های جنسیتی را بررسی می‌کند. این موضوع در فصل خانواده و آموزش و پرورش نیز دنبال می‌شود. یکی از بحث‌های اصلی این کتاب، و نیز بسیاری تحقیقات جدید، آن است که تفاوت‌های جنسیتی عمدتاً اکتسابی‌اند نه ارثی. فصل‌های بعدی به اهمیت جنسیت در قلمرو کار، سیاست، کثرونی اجتماعی و جرم می‌پردازد.

در سه‌اسر کتاب کوشیده‌ام نشان دهم جامعه‌شناسان در توضیح الگوهای تفاوت رفتاری، که بر نقش‌های جنسیتی مبتنی است، اختلاف نظر دارند. این امر دربارهٔ جامعه‌شناسان فمینیست و جامعه‌شناسان به‌طور کلی به یک اندازه صادق است. بسیاری از بررسی‌های مورد بحث در این کتاب را فمینیست‌هایی انجام داده‌اند که در سال‌های اخیر تحقیقاتشان آگاهی نوینی دربارهٔ اهمیت جنسیت در همهٔ جوامع پدید آورده است. اصطلاح «فمینیست» به‌طور کلی به کسانی اطلاق می‌شود که معتقدند زن باید به‌عنوان افراد مستقل و قائم‌به‌خود به رسمیت شناخته شوند. فمینیست‌ها از پیش‌فرض دانستن این‌که تفاوت‌های میان زن و مرد طبیعی است سر باز می‌زنند. جامعه‌شناسی فمینیستی را می‌توان واکنشی به غایب مردان در این زمینه دانست. بدین معنا که جامعه‌شناسان معمولاً زندگی زنان را نادیده گرفته‌اند مگر آن‌که موضوع مورد بررسی خانواده بوده (که در این مورد نقش مردان از قلم می‌افتاده!). با این‌همه فمینیست‌ها، فراتر از یک معنای کلی، گروهی یکپارچه نیستند و برای آن‌چه ستم‌دیدگی زنان می‌دانند توضیحات متفاوت و گاه متضادی ارائه می‌دهند. رادیکال فمینیست‌ها بیش‌تر ستم‌دیدگی زنان را با تسلط مردان توضیح می‌دهند حال آن‌که سوسیالیست فمینیست‌ها آن را به حساب سرمایه‌داری می‌گذارند. لیبرال فمینیست‌ها بر آن‌اند که راه حل مشکلات

زنان را می‌توان در چارچوب ساختارهای اجتماعی موجود یافت — دیدگاهی که رادیکال‌فمینیست‌ها یا سوسیالیست‌فمینیست‌ها آن را نمی‌پذیرند.

برخی فعالیت‌های عملی پیشنهادی در کتاب شما را به انجام دادن کاری فرا می‌خواند که اغلب آن را «تحلیل محتوایی» می‌نامند. چند دستورالعمل در صفحه ۲۰۹ آمده که ممکن است آن را در انجام دادن این تمرین بسیار مفید بیابید.

www.ketab.ir